

Innst. S. nr. 233

(1999-2000)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om å be Regjeringen som generalforsamling i Statoil om å skifte det sittende styre til fordel for et nytt med nødvendig kompetanse, samt gi instruksjer til styret vedrørende den lederlønnspolitik og det ventelønssystem (fallskjermssystem) selskapet skal følge

Dokument nr. 8:56 (1999-2000)

Til Stortinget

SAMANDRAG

I dokumentet fremmes følgende spørsmål:

"Stortinget ber Regjeringen som generalforsamling i Statoil om å skifte det sittende styre til fordel for et nytt med nødvendig kompetanse, samt gi instruksjer til styret vedrørende den lederlønnspolitik og ventelønssystem (fallskjermssystem) selskapet skal følge."

KOMITEEN SINE MERKNADER

Komiteen sitt flertal, medlemene fra Arbeidarpartiet, Aud Blattmann, Kai Ekanger, Gunn Karin Gjøl, Bent Hegna, leiaren Tore Nordtun og Torny Pedersen, frå Kristeleg Folkeparti, Hilde Frafjord Johnson og Bror Yngve Rahm, frå Høgre, Bent Høie og Jan Tore Sanner, frå Senterpartiet, John Dale, frå Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, og frå Venstre, Gunnar Kvassheim, viser til brev av 30. mai 2000 frå Olje- og energidepartementet. Statråden gjev her uttrykk for at det ikkje er grunnlag for å skifte ut dei styremedlemene i Statoil sitt styre som er valde av generalforsamlinga. Regjeringa vil gjennomføre ei nærare vurdering av om det vil vera føremålstenleg å innføre retningslinjer for tilsetjingsvilkår for personar i leinga for heileigde selskap.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, viser til at det sittende og det forrige Statoil-styrets mangelfulle kompetanse i forbindelse med lederlønn- og fallskjermavtaler overfor tidligere kon-

sernsjef er blitt kjent for offentligheten. Det forrige styret ble skiftet ut, men når det nye styret også demonstrerer sin manglende forståelse for de negative signaler og konsekvenser av den etterlønn- og pensjonsavtale for konsernsjefen som selv sa opp sin stilling som konsernsjef og som det nye styret inngikk, kan etter disse medlemmers mening heller ikke det nye styret bli sittende.

Disse medlemmer har forståelse for at Statoil i konkurranse med andre selskaper må ha gode lønn- og arbeidsavtaler for å tiltrekke seg dyktige ledere, men denne avtalen går etter disse medlemmers oppfatning langt utover det som er vanlig i næringslivet for øvrig. Det at det etableres en rett for styret til å si opp konsernsjefen mot en etterlønn på en til to årslønner, er akseptabelt for å unngå rettssaker vedrørende oppsigelsen, samt unngå et eventuelt krav om å stå i stillingen mens saken verserer for rettsapparatet. En slik lønn er betaling for å slippe en eventuell rettssak og er til gjensidig fordel for begge parter. En skyhøy lønn frem til pensjonsalder 6-7 år senere, og deretter en skyhøy pensjon for en konsernsjef som selv sier opp sin stilling, er hårreisende og et hån mot vanlige arbeidsfolk og særlig i en heleid statsbedrift. Det at den tidligere konsernsjef i ettertid har frasagt seg deler av avtalen, fritar ikke styret på noen måte ansvar for det som har skjedd.

Disse medlemmer mener at en passiv aksept av styrets handlemåte uten noen reaksjon, vil gjøre at enhver anmodning til arbeidstakere om å vise moderasjon vil være uten virkning og falle på steingrunn. LO-leder Yngve Hågensens manglende troverdighet etter å ha deltatt i utformingen av avtalen vil også forsterke dette.

Disse medlemmer viser til at i en statsbedrift er det storting og regjering som utøver eierskapet på vegne av de reelle eierne, det norske folk. Det er derfor en moralsk plikt å reagere når slikt som dette skjer. Dette burde særlig gjelde for de politikere og partier som ofte fremhever behovet for at staten skal eie bedrifter for derved å sikre en forsvarlig, rettferdig og samfunnsgavnlige kontroll med bedriften, slik som den nye AP-regjeringen med statsminister Jens Stoltenberg i spissen gjør.

Disse medlemmer mener at statsministeren driver dobbeltkommunikasjon all den tid han hevder at han har tillit til styret i Statoil, samtidig som han klarer at han synes styret har handlet uklokt, og at høye lederlønnsøkninger og fallskjermer gir uheldige signaler for lønnsdannelsen for øvrig. Statsministeren sier i sin "store" tale i Bergen 6. juni 2000 bl.a.:

" Evnen til selvkritikk må en reformbevegelse ha. Det er ingen som gir oss politisk styrke i dag på grunn av det vi har oppnådd tidligere. Politisk innflytelse får vi bare når vi formulerer en politikk for dagens utfordringer. Derfor skal vi være de første til å si fra når forskjellene øker, når lederne i samfunnet ser seg løst fra den sosiale kontrakten om moderasjon, og bevilger seg fallskjermer og etterlønninger i størrelser som folk ikke kan forstå."

Denne uttalelse er stikk i strid med Regjeringens handlemåte i denne sak.

Når statsministeren hevder at styret i Statoil må stå for de forretningsmessige vurderinger er det mye riktig, men en totalt unødvendig fallskjerm eller gave av denne størrelse er etter disse medlemmers mening forretningsmessig grovt uansvarlig og fullstendig i strid med all samfunnsmoral. En slik fallskjerm som innebærer at en gir bort eiernes penger, viser at styret mangler gangsyn når det gjelder hvor styrets lojalitet skal befinne seg. Dersom et normalt aksjeselskaps styre hadde gitt bort selskapets penger totalt unødvendig og handlet forretningsmessig uklokt, ville selvsagt aksjonærene benyttet seg av sin rett til å bytte ut styret med et nytt styre med bedre kompetanse.

Disse medlemmer mener at det er meningsløst at et styre i et selskap eiet av staten skal være fullstendig fritatt for kontroll fra eiernes side eller ha en særegen maktposisjon i forhold til eierne, slik olje- og energiministeren ga uttrykk for i sitt svar i spørretimen 29. mars i år. Der bekreftet han egentlig at det var styret i Statoil som skal ha all makt og at staten som eier ikke skal blande seg bort i driften av selskapet, eller gi retningslinjer for selskapets virksomhet. På bakgrunn av dette finner disse medlemmer det uforståelig at regjeringspartiet har ment så lenge at staten skal være eier av Statoil.

Disse medlemmer viser til den argumentasjonen som har vært brukt om at Statoil bør være eiet av staten, fordi staten som eier skal sikre en samfunnsmessig forsvarlig styring av selskapet. Nå er det altså avslørt at det er det stikk motsatte det sittende styret i Statoil bedriver.

Disse medlemmer viser til brev til komiteen fra olje- og energiministeren av 30. mai 2000, der det etter hans vurdering ikke er grunnlag for å skifte ut styremedlemmene i Statoils styre som er valgt av generalforsamlingen. Med bakgrunn i det som har skjedd og som er begrunnet ovenfor er disse medlemmer sterkt uenig i dette. Olje- og energiministeren skriver i samme brev at Regjeringen vil vurdere om det vil være hensiktsmessig å innføre retningslinjer for ansettelsesvilkår for personer i ledelsen i heleide statselskap. Det er etter disse medlemmers mening åpenbart behov for å innføre slike retningslinjer.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen som generalforsamling i Statoil om å skifte det sittende styre til fordel for et nytt med nødvendig kompetanse, samt gi instruksjoner til styret vedrørende den lederlønnspolitikken og ventelønnsystem (fallskjermssystem) selskapet skal følge."

"Stortinget ber Regjeringen innføre retningslinjer for ansettelsesvilkår for personer i ledelsen i heleide statselskap."

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti peker på at dette partiet lenge har vært opptatt av utviklingen innen næringslivet hvor flere og flere bedriftsstyrer bevilger sine ledere svært gode pensjons- og etterlønsavtaler. Problemet har vært tatt opp ved flere anledninger – bl.a. i Stortingets spørretime 29. mars 2000, og Sosialistisk Venstreparti vil fortsette å fokusere på slike ordninger hvor bedriftsstyrer bevilger urimelige fallskjermer til ledere som må fratre sin stilling.

Som et eksempel vil dette medlem vise til et brev av 10. mai 2000 ved adm.dir. Finn Bergesen jr. til NHO, hvor organisasjonen ble oppfordret til å utarbeide retningslinjer for medlemsbedriftene når det gjelder lederlønn og hva som er akseptable lønns- og pensjonsavtaler for toppledere. Videre ble organisasjonen utfordret på hvilke sanksjonsmidler som kan være aktuelle å bruke i forhold til de bedriftene som eventuelt bryter med retningslinjene.

FORSLAG FRÅ MINDRETAL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen som generalforsamling i Statoil om å skifte det sittende styre til fordel for et nytt med nødvendig kompetanse, samt gi instruksjoner til styret vedrørende den lederlønnspolitikken og ventelønnsystem (fallskjermssystem) selskapet skal følge.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen innføre retningslinjer for ansettelsesvilkår for personer i ledelsen i heleide statselskap.

KOMITEEN SIN TILRÅDING

Komiteen har elles ingen merknader, viser til denne fråsegna og rår Stortinget til å gjera fylgjande

vedtak:

Dokument nr. 8:56 (1999-2000) - forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om å be Regjeringen som generalforsamling i Statoil om å skifte det sittende styre til fordel for et nytt med nødvendig kompetanse, samt gi instruksjer til styret vedrørende den lederlønnspolitik og det ventelønns-system (fallskjermssystem) selskapet skal følge - avvises.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 8. juni 2000

Tore Nordtun
leiar

John Dale
ordførar

Aud Blattmann
sekretær

Vedlegg

Brev frå Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, dagsett 30. mai 2000

Dokument nr. 8:56 om Statoil

Eg viser til brev av 10. mai 2000 frå energi- og miljøkomiteen der følgjande dokument vart oversendt Olje- og energidepartementet: "Dokument nr. 8:56 (1999-2000) Forslag fra stortingsrepresentantene Carl I. Hagen, Øyvind Vaksdal og Øyvind Korsberg om å be Regjeringen som generalforsamling i Statoil om å skifte det sittende styret til fordel for et nytt med nødvendig kompetanse, samt gi instruksjer til styret vedrørende den lederlønnspolitik og det ventelønssystem (fallskjermssystem) selskapet skal følge".

Dei ordinære selskapsrettslege reglane i aksjelova gjeld også for Statoil, men aksjelova inneheld visse særreglar for statsaksjeselskap som styrkjer generalforsamlinga si stilling i selskap der staten eig alle aksjane (§§ 20-4 til 20-6). Generalforsamlinga har dessutan fastsett vedtekter for Statoil. Staten si styring er utforma slik at styret og den daglege leiinga får forretningsmessig handlerom innanfor gitte rammevilkår.

Ifølge aksjelova § 6-2 (2) skal dagleg leiar tilsetjas av styret, dersom ikkje anna er bestemt. I Statoil sine vedtekter § 6 står det at "Styret ansetter selskapets administrerende direktør og fastsetter dennes lønn." Forhandlingar om løn, pensjon og andre økonomiske vilkår vil vera forretningsmessige spørsmål, der selskapet må ta dei omsyn som arbeidsmarkaden og konkurransen frå andre verksemdar i same bransje tilseier.

Avtale om løn, sluttvederlag osv. for tidlegare konsernsjef i Statoil Harald Norvik vart kjent for offentlegheita og Olje- og energidepartementet i mars i år. Statsminister Jens Stoltenberg og eg svarte på spørsmål om denne saka i spontanspørjetimen 29. mars 2000. Eg gav då ei nærare utgreiing om dei faktiske forholda. Norvik har i etetertid sagt frå seg sin rett til utbetaling fram til fylte 60 år. Han får sluttvederlag tilsvarande to årsløner. Frå fylte 60 år vil han motta ein årleg pensjon som utgjer 66 % av pensjonsgrunnlaget. Avtalen som styret har inngått med konsernsjef Olav Fjell er sluttvederlag tilsvarande to årsløner dersom han sluttar etter oppmoding frå styret og ein årleg pensjon frå fylte 60 år som utgjer 66 % av pensjonsgrunnlaget.

Løns- og pensjonsvilkåra for tidlegare konsernsjef Harald Norvik og noverande konsernsjef Olav Fjell, og godtgjeriing til bedriftsforsamling, styre m.v., framgår av note 4 i Statoil si årsmelding og rekneskap for 1999 side 53. Dette er i samsvar med rekneskapslova kap. 7 Noteopplysningar. Etter § 7-11 skal lønskostnader spe-

sifiserast på løn, folketrygdavgift, pensjonskostnader og andre ytingar. Det skal dessutan opplystast om utrekning av pensjonskostnader og pensjonsforpliktingar. Rekneskapslova § 7-31 gir reglar for informasjon om ytingar til leiande personar m.v.

Eg sluttar meg til dei vurderingar om saka som statsministeren gav uttrykk for i spontanspørjetimen 29. mars som svar på spørsmålet frå stortingsrepresentanten Halvorsen. Eg kan ikkje sjå at det er grunnlag for å skifte ut dei 7 av 10 styremedlemmane som er valgt av generalforsamlinga 27. april 1999. Dei 3 øvrige styremedlemmane vert valgt av dei tilsette, jf. Statoil sine vedtekter § 4. Styret har ansvar for tilsetjing og fastsetjing av dei vilkåra som skal gjelde for mellom anna daglig leiar i Statoil. Styret i Statoil har ei brei kompetanse- og erfaringsbase frå ulike stillingar og verv og har opparbeidd seg god kompetanse om Statoil og utfordringar for selskapet i framtida. Selskapet er dessutan inne i ein omstillingsprosess. Det vil vera uheldig å skifte ut 7 av 10 medlemmar på det noverande tidspunktet, også sett i forhold til prosessen med vidareutvikling av det statlege engasjementet.

Eg meiner det er viktig at opplysningane om leiarane si løn, pensjon og sluttvederlag er offentlege. Som Statsminister Jens Stoltenberg skreiv i sitt brev til Stortinget sin president 12. april 2000 som svar på skriftlig spørsmål nr. 274 frå stortingsrepresentant Odd Roger Enoksen, vil departementa som forvaltar av statlege eigarinteresser i si oppfølging og gjennomgang av selskapa sine årsoppgjer for 1999 leggja vekt på at nemnde reglar i rekneskapslova vert fulgt.

Regjeringa vil vurdere om det vil vera hensiktsmessig å innføre retningslinjer for tilsetjingsvilkår for personar i leiinga i heileigde statselskap. Ein er kjend med at det i Sverige vert praktisert ei slik ordning. Retningslinjene endrar likevel ikkje styret sitt ansvar for slike vilkår.

Regjeringa vil vidare innføre som praksis eit vedlegg til fagdepartementa sine årlege budsjettproposisjonar, der det skal vera ei samla framstilling av leiarane sine tilsetjingsvilkår i kvart heileigde statleg selskap.

Etter mi vurdring er det ikkje grunnlag for å skifte ut dei styremedlemmane i Statoil sitt styre som er valgt av generalforsamlinga. Regjeringa vil gjennomføre ei nærare vurdering av om det vil vera hensiktsmessig å innføre retningslinjer for tilsetjingsvilkår for personar i leiinga for heileigde statlege selskap.